

רע"פ 5512/17 - סלים אבו רטיוש נגד מדינת ישראל- הועדה המקומית לתכנון ובניה , מחוז דרום

בבית המשפט העליון

רע"פ 5512/17

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקש: סלים אבו רטיוש

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל- הועדה המקומית לתכנון ובניה , מחוז דרום

בקשה לרשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע, מיום 6.7.2017, בעפ"א 69253-06-17, שניתן על ידי כב' השופט א' אינפלד

בשם המבקש: עו"ד ליעד שטרצר

בשם המשיבה: עו"ד סיגל אורבך סולומון

החלטה

1. לפניי בקשה לרשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט א' אינפלד), בעפ"א 69253-06-17, מיום 6.7.2017. בגדרו של פסק הדין, נדחה ערעורו של המבקש על החלטתו של בית משפט השלום בבאר שבע (כב' השופט ג' אמוראי), בת"ק 14534-02-17, מיום 29.6.2017, אשר במסגרתה נדחתה על הסף בקשה

לביטול צו הריסה מנהלי שהוצא בעניינו של המבקש.

2. בהחלטת מיום 9.7.2017, הוריתי על עיכוב ביצוע צו ההריסה המנהלי שהושת בפסק דינו של בית המשפט המחוזי, עד למתן החלטה בבקשה דנן.

רקע והליכים קודמים

3. המבקש הינו ראש משפחת אבו רטיוש, המונה כ-230 נפשות, ומתגוררת, החל משנת 1975, ביישוב הבדואי לקייה (להלן: השבט או בני השבט). לטענת המבקש, בשנת 1952, "בעקבות לחצים כבדים שהופעלו על השבט על ידי השלטונות", נאלצו בני השבט "לנדוד לכיוון ירדן". בהמשך, הגיעו בני השבט וממשלת ישראל להסדר, לפיו הם יחזרו להתגורר באזור לקייה. כנטען בבקשה, השבט יושב, בניגוד להסכם, באזור תל ערד, ולאחר מכן, בשנת 1975, לאחר פינוי תל ערד, הועבר השבט באופן מוסכם לשטח מסוים באזור לקייה, כפתרון זמני. בשנת 2000, ותוך ניהול הליך משפטי במסגרת בג"ץ 6459/99 נחתם בין בני השבט לבין מנהל מקרקעי ישראל הסכם, לפיו יעברו בני השבט להתגורר במקום המוכר כ- "מגרש 906", בשטח של 13 דונם, עד למציאת פתרון למגורי קבע עבורם. בשנת 2006, במסגרת ההליך המשפטי הנ"ל, הוקצתה חלקה 114 ששטחה 36 דונם למגורי קבע עבור בני השבט, באופן מוסכם. בעקבות זאת, ניתן פסק דין בעתירה, במסגרתו נקבע כי היא מיצתה את עצמה עד תום. עם זאת, במסגרת הבקשה דנן נמסר, כי עד כה נותרו בני השבט במגרש 906. להשלמת התמונה יצוין, כי ביום 16.7.2017, הגישו המבקש ובני משפחתו עתירה נוספת בעניין זה (בג"ץ 5708/17).

4. ביום 23.1.2017, הוצא צו הריסה מנהלי, בהתאם לסעיף 238 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 (להלן: חוק התכנון והבניה), הנוגע למבנה שהוקם על מקרקעין המצויים בנ.צ. 188041/581257, דרומית לדרך 31, הבנוי מבטון ובלוקים, ושטחו כ-329 מ"ר (להלן: צו ההריסה). ביום 7.2.2017, הגישו המבקש והמשיבה הודעה מוסכמת לבית משפט השלום בבאר שבע, לפיה המבקש מודה כי אין לו עילה לבקש את ביטולו של הצו המנהלי. בנוסף, הוגשה לבית משפט השלום הודעה מוסכמת, לפיה ביצוע הצו יעוכב עד ליום 5.5.2017, על מנת לאפשר למבקש לבצע את ההריסה בעצמו, שאחרת, תוכל המשיבה לבצע את ההריסה. בתוך 60 החל מיום 6.5.2017. לקראת תום תקופת ההארכה המוסכמת, הגיש המבקש בקשה לעיכוב ביצוע צו ההריסה. במסגרת בקשה זו נטען, כי התקיימה הדברות בין המבקש לבין המועצה המקומית והרשות לפיתוח התיישבות הבדואים הנגב, על מנת להביא להכשרת המבנה דנן. בהסכמת המשיבה, אשר התקבלה "לפנים משורת הדין ומטעמים הומניטריים גרידא", הורה בית משפט השלום כי מועד ביצוע צו ההריסה ידחה ליום 2.7.2017. בסמוך לתום תקופת ההארכה השנייה, החליף המבקש את ייצוגו, והגיש בקשה דחופה לביטול צו ההריסה, או לחילופין להארכת מועד לעיכוב ביצוע צו ההריסה. בית משפט השלום קיבל את התנגדותה של המדינה לבקשה זו, ודחה את הבקשה, בהחלטתו מיום 29.6.2017. זאת, בציינו כי הוא לא ראה כל הצדקה לאפשר למבקש לחזור בו מההסכמה שנתן, ולא מצא בעניינו כל שינוי נסיבות, או עילה שיש בה כדי להצדיק את ביטולו של צו ההריסה.

5. המבקש הגיש ערעור על החלטתו זו של בית משפט השלום לבית המשפט המחוזי בבאר שבע, ובד בבד הגיש בקשה לעיכוב ארעי של ביצוע ההריסה, עד להכרעה בערעור. ביום 30.6.2017, דחה בית המשפט המחוזי (כב' השופטת י' רז-לוי) את הבקשה לעיכוב ביצוע, בציינו כי מדובר במי שחזר בו מההסכמה דיונית לאחר החלפת ייצוג, וזאת ללא כל שינוי בנסיבות. ביום

2.7.2017, לאחר שהתקבלו תגובות משלימות של הצדדים, חזר בית המשפט המחוזי על החלטתו מיום 30.6.2017, תוך שקבע את הערעור לדין דחוף. ביום 6.7.2017, דחה בית המשפט המחוזי (כב' השופט א' אינפלד) את ערעורו של המבקש, בקובעו כי צדק בית משפט השלום, כאשר דחה על הסף את הבקשה לפתוח מחדש תיק סגור, כחצי שנה לאחר הוצאת הצו, ומבלי שהוצג כל נימוק ענייני המצדיק זאת. בית המשפט המחוזי הוסיף, לגופו של עניין, לא היה מקום לקבל את טענתו של המבקש בדבר קיומה של אכיפה בררנית, אף אם הבקשה לביטול צו ההריסה הייתה מוגשת בתוך התקופה הקבועה בדין. נקבע, בהקשר זה, כי התמונות שהוצגו על ידי ב"כ המבקש בבית המשפט המחוזי, מדגימות דווקא את טענת המשיבה, לפיה מדובר בבניה חריגה, בהיקפה ובסוגה, דבר המהווה עילה ראויה ומספקת להבחנה בין המבקש לבין שכניו. יתרה מכך, ציין בית המשפט, כי יתר המבנים הם ישנים, ולא ניתן להוציא בהקשר אליהם צווי הריסה מנהליים. בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע, כי ההליך דנן הוא הליך סרק, כאשר המבקש ניצל לרעה את הסכמת המדינה לדחיית ביצוע הריסת המבנה מטעמים הומניטריים, ולאחר מכן הפר את התחייבותו להריסת המבנה, תוך הגשת הליך "ללא בסיס בסדר הדין, בדין או בצדק". בית המשפט המחוזי עמד על כך שמערכת המשפט אינה יכולה להסכין למצב בו צדדים מגיעים להסכמות דיוניות, וחוזרים בהם ללא הסבר מניח את הדעת. צוין, בהקשר זה, כי ההסכמה אליה הגיעו הצדדים, באשר לתוצאותיו של ההליך, נחתמה על ידי המבקש, וזאת לאחר שבא כוחו אישר כי הסביר לו את משמעותה המשפטית במלואה. מאז נחתם ההסכם, לא התחדש דבר, מלבד החלפת הייצוג, דבר שאינו מהווה עילה מספקת כדי לחזור מההסכמה דיונית. בהמשך, עמד בית המשפט על העובדה כי המבנה דנן הוקם על שטח ציבורי, כאשר המבקש עצמו הצהיר בפני בית משפט השלום, כי לאחר שיוקצה לו שטח לבניה, הוא יהרוס את המבנה ויעזוב את המתחם. יתר על כן, נקבע, כי היתר הבניה עבור המבנה דנן אינו מצוי "בהישג יד", ואף רחוק מכך. על יסוד האמור, דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש, וחייבו בהוצאות המשיבה, בסך של 7,000 ₪.

הבקשה לרשות ערעור

6. המבקש משיג על פסק דינו של בית המשפט המחוזי. במסגרת זו, התבקש בית משפט זה להורות על ביטול צו ההריסה, או למצער להורות על צמצומו של הצו לכדי הריסת הקומה השנייה בלבד, כדי "לאזן" בין המבקש לבין שכניו. לחילופין, התבקשה הארכת מועד לביצוע צו ההריסה, עד להכרעה בבקשה לאישור תכנית להגדלת המגרש הציבורי 906 ושינוי ייעוד הקרקע, עליה בנוי המבנה דנן, אשר בגדרה תוכשר, לטענת המבקש, הקמתו של המבנה (להלן: התכנית). לטענת המבקש, ההסכמה על עיכוב ביצועו של צו ההריסה, עד ליום 5.5.2017, נעשתה "במטרה להתחיל בהליך שינוי ייעוד וליתר את צו ההריסה המנהלי, בהתאם לסיכום בין המבקש לבין מהנדס המועצה מנסור אלסאנע ולבין נציג המנהלת הבדואית". עוד נטען בבקשה, כי על רקע הדברות זו, הסכים המבקש לחתום על ההסכמה המדוברת, אשר נוסחה על ידי המשיבה. משכך, "הופתע עד מאוד המבקש" כאשר הגיעו נציגי המשיבה אל המבנה, במטרה לבצע את צו ההריסה, והגיש "בקשה בהולה" לבית משפט השלום, לעיכוב ביצוע הצו. נטען בנוסף, כי כאשר הגיעו הצדדים להסכמה, לפיה יעוכב המועד לביצוע צו ההריסה, עד ליום 1.7.2017, סבר המבקש כי עד למועד זה, תיבחן התכנית ותאושר הכשרת המבנה.

בהתייחס לפסק דינו של בית המשפט המחוזי, טען המבקש, כי יש לאפשר לו לחזור בו מהסכמתו להריסה עצמית של המבנה, משזו ניתנה "על רקע הנחיית גורמים שונים", ה"מהווים גוף אחד שהינו מדינת ישראל". עוד נטען, כי מאז ניתנה הסכמתו של המבקש להריסת המבנה, התגלה לו מידע חדש, לרבות העובדה שאין בהסכמות בינו לבין הוועדה המרחבית ומנהלת התיישבות הבדואים בנגב, כדי להשפיע על עמדת המשיבה ביחס להריסת המבנה. נטען בנוסף, כי הסכמתו של המבקש להריסה עצמית של הנכס ניתנה

תוך "הטעייה ו/או טעות", אשר התבטאה בסברתו של המבקש, כי יתקיים "שיתוף פעולה מלא" מצד מדינת ישראל במתן סיוע לשבט, בדרך של אישור התכנית. משכך, נטען בבקשה, כי ככל שהמשיבה עומדת בסירובה, "אשר הינו חסר תום לב", למתן ארכה נוספת לביצוע צו ההריסה, לצורך מיצוי ההליך התכנוני להכשרת הנכס - הרי שיש לאפשר למבקש להעלות טענה בדבר קיומה של אכיפה בררנית בעניינו. בהקשר זה נטען, כי ההבחנה שביצעה המשיבה בין המבנה דנן לבין המבנים הנוספים המצויים בסמוך לו, אינה רלוונטית לעניינו. המבקש הוסיף וטען, כי נסיבותיו המיוחדות מצדיקות השתחררות מהסכמתו המודעת להריסה עצמית של המבנה דנן. זאת, בהינתן העובדה כי "הפרה מתמשכת של התחייבות מצד מדינת ישראל" להקצות לבני השבט שטח גדול יותר, הביאה את השבט למצוקת צפיפות, באופן שחייב מציאת פתרונות חלופיים. בנוסף, התבקש בית משפט זה לבטל את ההוצאות אשר הושתו על המבקש, במסגרת פסק דינו של בית המשפט המחוזי, בטענה כי הליך הערעור שהוגש על ידי המבקש, אינו הליך סרק וטענותיו היו "כבדות משקל וראויות לבירור מעמיק". עוד ציין המבקש, במסגרת תשובתו לתגובת המשיבה, מיום 30.7.2017, כי ביום 2.7.2017 הוא הגיש לוועדה המרחבית לתכנון ובניה תכנית מתוקנת, בהתאם להנחיותיו של מהנדס הוועדה.

תגובת המשיבה

7. בתגובת המשיבה לבקשה נטען, כי דינה להידחות, הן משום שהיא אינה מגלה כל עילה למתן רשות ערעור בפני ערכאה שלישית, שכן היא לא מעוררת סוגיה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית רחבה, החורגת מעניינו של המבקש, והן לגופו של עניין. נטען על ידי המשיבה, כי אין חולק שלמבנה דנן אין היתר בניה כדין, וכי בנייתו והשימוש האמור להיעשות בו, אינם מתיישבים עם ייעוד המקרקעין לשטח ציבורי פתוח. המבנה אותר בשלבי בניה, ולא קיים אופק תכנוני לגביו. עוד טענה המשיבה, כי המבקש לא העלה נסיבות חדשות, המצדיקות שינוי מהחלטות והסכמות קודמות. נטען בנוסף, כי המבקש, אשר היה מיוצג לאורך כל ההליך, הודיע לבית המשפט על הסכמתו לביצוע הצו המנהלי, והגיש פעמיים הודעה מוסכמת לבית המשפט, בעניין הארכת המועד לביצוע הצו, כדי לאפשר לו לבצע הריסה עצמית. זאת, לטענת המשיבה, מבלי ש"רשות הבדואים" התנתה את ההדברות עם המבקש במתן הסכמתו. נטען עוד, כי המבקש אישר, במסגרת הסכמתו לביצוע צו ההריסה המנהלי, כי אין ברשותו עילה לביטול הצו, והוא לא כפר בצו עצמו אף בבקשתו השנייה לבית משפט השלום. אשר לטענתו של המבקש בדבר קיומה של אכיפה בררנית, נטען, כי לא ניתן להוציא צו הריסה מנהלי למבנים שנבנו בסמוך למבנה דנן, ובנוסף מדובר בבנייה חריגה בהיקפה לעומת יתר המבנים במקבץ, כך שאין מקום להשוואה בין מבנים אלו לבין המבנה שהוקם על ידי המבקש. עוד נטען, כי ההתנהלות בעניינו של המבקש תואמת את מדיניות האכיפה של המשיבה, אשר אושרה על ידי היועץ המשפטי לממשלה. בכל הנוגע לטענתו של המבקש, לפיה המשיבה נהגה בחוסר תום לב והפרה הסכם, טענה המשיבה, כי המבנה דנן חורג מגבולות מגרש 906 ואינו נכלל במסגרת ההסכם משנת 2000. נטען בנוסף, כי העובדה שבני השבט הועברו למגרש מסוים, אינה מעניקה להם הרשאה, "בבחינת 'כרטיס פתוח'", להמשיך להתיישב גם בעתיד, "ודאי שלא במגרשים אחרים". עוד גרסה המשיבה, כי טענות בדבר הבטחות, "אשר לשיטת המבקש טרם קוימו", אינן מהוות עילה לביטול צו הריסה מנהלי. לסיום, עמדה המשיבה על חשיבות ביצועם המהיר של צווי הריסה מנהליים, אשר תכליתם "ליתן מענה מהיר ואפקטיבי לבניה בלתי חוקית". על יסוד האמור, התבקש בית משפט זה לדחות את הבקשה לרשות ערעור, ולאפשר למשיבה לבצע את צו ההריסה.

דיון והכרעה

8. כידוע, רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במקרים חריגים, המעוררים שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה ציבורית רחבת היקף, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים להליך; או כאשר מתעורר חשש ממשי מפני עיוות דין מהותי או אי-צדק שנגרם למבקש (רע"פ 5555/17 כהן נ' מדינת ישראל (22.10.2017); רע"פ 5416/17 בר נוי נ' מדינת ישראל (30.7.2017); רע"פ 1136/17 חברת פרופיל אבטחה ואחזקה בע"מ נ' מדינת ישראל (28.3.2017); רע"פ 460/17 אבו הדואן נ' מדינת ישראל (20.3.2017)). לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובנספחיה, נחה דעתי כי הבקשה אינה עומדת באמות המידה האמורות. נסיבותיו של המבקש נוגעות, אמנם, ללב, אך הבקשה שלפניי נסבה על עניינו הפרטי, וזו בלבד. בנוסף, מרבית טענותיו של המבקש כבר הועלו בפני ערכאת הערעור, אשר התייחסה אליהן ודחתה אותן לגופן, ומשכך, נראה כי הבקשה מהווה ניסיון לערוך מעין **"מקצה שיפורים"** לתוצאת הערעור, ניסיון שאין להיעתר לו (רע"פ 7665/16 א. סביח למסחר כללי בע"מ נ' מדינת ישראל - משרד התמ"ת (14.11.2016) (להלן: עניין א. סביח); רע"פ 9632/16 מקוריה נ' מדינת ישראל (15.12.2016) (להלן: עניין מקוריה)). די בטעמים אלו, כדי לדחות את הבקשה.

9. למעלה מן הדרוש, אציין כי דינה של הבקשה להידחות גם לגופו של עניין. טענותיו של המבקש משיגות, הלכה למעשה, על קביעות שבעובדה אשר נעשו על ידי הערכאות הקודמות. זאת, שעה שידוע כי התערבות ערכאת ערעור בממצאים מעין אלו, תעשה במקרים חריגים ומצומצמים בלבד (רע"פ 372/17 ח'ורי נ' מדינת ישראל (18.1.2017); עניין מקוריה; עניין א. סביח). בענייננו, קבעו הערכאות הקודמות, כי המבקש נתן את הסכמתו להריסת המבנה, וזאת בהיותו מיוצג ומודע למלוא המשמעויות של הסכמה זו. לאחר מכן, הפר המבקש את התחייבותו לבצע הריסה עצמית, והגיש בקשה לעיכוב ביצוע צו ההריסה, מבלי שהוצגו על ידו נסיבות חדשות או כל נימוק ענייני, המצדיקים חזרה מההסכמה שהתגבשה בין הצדדים, ותוך ניצול לרעה של הסכמת המשיבה לדחות את ביצוע הריסת המבנה, מטעמים הומניטריים בלבד.

עוד יש לציין, כי בית המשפט המחוזי קבע שלא עלה בידי המבקש להוכיח את טענתו בדבר קיומה של אכיפה בררנית בעניינו, מה גם שתמונות שהוגשו על ידו לבית המשפט המחוזי מבססות דווקא את טענתה של המשיבה, בהקשר זה, לפיה קיימת הבחנה של ממש בין המבקש לבין שכניו. קביעה זו מקובלת עליי, ולא מצאתי טעם מבורר להתערב בה. ואם נחזור למבנה מושא הבקשה, הרי שהוא הוקם ללא היתר כדין; על גבי מקרקעין המיועדים לשטח ציבורי פתוח; כאשר לא קיים לגבי המבנה כל אופק תכנוני. בנסיבות אלו, אינני סבור כי יש להורות על עיכוב ביצוע נוסף של צו ההריסה, וזאת למעלה מעשרה חודשים לאחר הוצאתו על ידי המשיבה. כמו כן, אינני רואה מקום לביטול ההוצאות שהושתו על המבקש, בפסק דינו של בית המשפט המחוזי.

10. סוף דבר, הבקשה לרשות ערעור נדחת בזאת, וניתן לבצע את צו ההריסה המנהלי.

ניתנה היום, ה' בחשון התשע"ח (25.10.2017).

